StV@eduskunta.fi

Invalidiliiton lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta HE 237/2022 vp

Invalidiliitto on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 27 000 henkilöjäsentä ja 145 jäsenyhdistystä.

Invalidiliitto arvioi hallituksen esityksen vaikutuksia sairausvakuutuslain mukaisten matkakorvausoikeuksien näkökulmasta. Millainen merkitys matkakorvauksilla on siihen, että fyysisesti vammaiset ja toimintaesteiset ihmiset voivat saavuttaa yhdenvertaisesti yksityisen terveydenhuollon palveluita?

Sairausvakuutuslain perusteella korvattaisiin yksityiseen terveydenhuoltoon tehdystä matkasta aiheutuneet kustannukset vain, jos yksityisessä terveydenhuollossa annettu hoito tai suoritettu tutkimus olisi sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa. Tämä rajaus vaikuttaa käytännössä niin, että monet vammaiset ihmiset eivät voisi jatkossa käyttää yksityisiä terveydenhuollon palveluita matkakustannusten suuruuden vuoksi. Erityisen epäoikeudenmukaisesti uudistus kohtelisi vaikeimmin vammaisia ihmisiä, joiden liikkuminen on riippuvainen erityiskulkuneuvosta (invataksi/esteetön taksi). Näissä tilanteissa matkakulut ovat esimerkiksi alle kymmenen kilometrin matkalla kolmin/nelinkertaiset suhteessa tavallisella henkilötaksilla suoritettuun matkaan ja kaksikymmentä kertaa korkeampia kuin esimerkiksi julkisella joukkoliikennevälineellä suoritettu matka, joka ei ole tosiasiallinen vaihtoehto vaikeavammaisille henkilöille.

Invalidiliitto ei hyväksy, että sairausvakuutuslain perusteella korvattaisiin jatkossa vain yksityiseen terveydenhuoltoon tehdystä matkasta aiheutuneet kustannukset, mikäli yksityisessä terveydenhuollossa annettu hoito tai suoritettu tutkimus on sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa. Lakiesityksessä yksityisen terveydenhuollon maksujen lisäksi asiakkaan maksettaviksi tulisivat myös matkakustannukset kokonaisuudessaan niissä tapauksissa, kun palvelu ei ole korvattavaa. Tämä heikentäisi ja estäisi pienituloisten, harvaan asutuilla seuduilla tai pitkien etäisyyksien alueilla asuvien pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja iäkkäiden henkilöiden mahdollisuuksia täydentää saatavilla olevia julkisen terveydenhuollon palveluja yksityisen terveydenhuollon palveluilla. Matkakorvausoikeuden menettäminen kohdentuu myös vammaisille henkilöille, joiden hauras terveydentila edellyttää usein yksityisen erikoissairaanhoidon käyttöä.

Hallituksen esityksen kirjaus siitä, että yksityisen terveydenhuollon palveluihin voitaisiin jatkossa mahdollisesti käyttää vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua, on epävarma ja voi toteutua varsin vaihtelevasti eri hyvinvointialueilla.

Esitystä tulee arvioida myös YK:n vammaissopimuksen velvoittavien periaatteiden mukaan. Sopimus on laintasoisesti voimassa ja esitys tällaisenaan ei vastaa kansallisvaltiolle annettuja velvoitteita. Keskeisimmät huomioitavat artiklat ovat
- Artikla 9 (Esteettömyys ja saavutettavuus), jossa keskeistä on mahdollisuus varmistaa vammaisten ihmisten itsenäinen elämä ja täysimääräinen osallistuminen kaikilla elämänalueilla, siten, että sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisesti pääsyn fyysiseen ympäristöön ja kuljetukseen.
- Artikla 20 (Henkilökohtainen liikkuminen), käsittää vammaisten ihmisten itsenäisen ja henkilökohtaisen liikkumisen mahdollistamisen sekä yhdenvertaisuuden velvoittaa osapuolia varmistamaan vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäinen liikkuminen esimerkiksi helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista sillä tavalla kuin ja silloin kun he haluavat sekä kohtuulliseen hintaan.
- Artikla 25 (Terveys), jossa on kirjaus mm. siitä, että sopimuspuolet tunnustavat, että vammaisilla henkilöillä on oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentasoon ilman syrjintää vammaisuuden perusteella.

Lopuksi
Matkakorvausten poistuminen lisäisi fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden eriarvoisuutta terveyspalvelujen saatavuudessa. Samalla se vähentäisi ennaltaehkäisevän yksityisen erikoissairaanhoidon käyttöä ja lisäisi näin inhimillistä kärsimystä, kuten harvinaissairauksien ja monisairauksien pahentumista.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 9.marraskuuta 2022

Janne Juvakka, toimitusjohtaja
Laura Andersson, yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Riitta Saksanen, asiantuntija; sosiaali- ja terveyspolitiikka, riitta.saksanen@invalidiliitto.fi